

Fondator: Prof. Dr. Iosif Constantin Drăgan
Președintă: Doamna Veronica Daniela Gușă de Drăgan

ANUL ACADEMIC
2009 - 2010

În colaborare cu:

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE
UNITATEA PENTRU DOCUMENTAȚIA
ISTORICO-DIPLOMATICĂ ȘI ARHIVE

UNIVERSITATEA "ROMA TREI"
DEPARTAMENTUL DE STUDII INTERNAȚIONALE

*UNIVERSITÉ LIBRE DE BRUXELLES
INSTITUT D'ÉTUDES EUROPÉENNES*

UNIVERSITATEA "SAPIENZA" DIN ROMA
CATEDRA DE ISTORIA ȘI POLITICA
INTEGRĂRII EUROPENE

Consiliul științific

Prof. FRANCESCO PERFETTI - Președinte
Ministru Plen. GIORGIO BOSCO
Prof. MARIO GIORDANI
Prof. CLAUDIO SAPORETTI
Prof. SERGIO VARISCO

Fundația Europeană Drăgan*
are plăcerea de a vă invita la

MASA ROTUNDĂ

**Dreptul penal și
drepturile umane în Europa:
între jurisdicții naționale
și supranaționale**

**Vineri, 4 decembrie 2009
- ora 16.30 -**

Moderator:

Min. Plen. Giorgio Bosco
Ministerul Afacerilor Externe

Participă:

Av. Vitaliano Esposito
Procuror general la Curtea de Casație

Prof. Francesco Durante
Profesor emerit de Drept Internațional
Fost Decan al Facultății de Științe Politice
a Universității "Sapienza" din Roma

Prof. Alfonso M. Stile
Profesor titular de Drept Penal
Universitatea "Sapienza" din Roma

Andreana Esposito
Cercetătoare în Drept Penal
A Doua Universitate de Studii din Napoli

---

* Cu ocazia publicării volumului Andreanei Esposito, intitulat *Il diritto penale "flessibile". Quando i diritti umani incontrano i sistemi penali* (Torino, Giappichelli, 2008).

**ȘTIINȚE POLITICE, ISTORIE
ȘI STUDII EUROPENE**

**DE LA EUROPA ÎMPĂRȚITĂ
LA EUROPA INTEGRĂRII**

Prima sesiune

**EUROPA ÎMPĂRȚITĂ.
SPRE CĂDEREA ZIDURILOR**

Marti, 10 noiembrie 2009, ora 17.15

9 noiembrie 1989:

**o cotitură pentru Europa și lume.
20 de ani de la căderea zidului din Berlin**

Prof. Francesco Perfetti

Profesor de Istorie Contemporană
Libera Universitate Internațională
de Studii Sociale (*LUISS*) - Roma

Amb. Prof. Alberto Indelicato

Fost Ambasador al Italiei

în Republica Democrată Germană

Marti, 17 noiembrie 2009, ora 17.15

Budapesta 1956: revoluția maghiară

Prof. Francesco Perfetti

Președintele Consiliului Științific al
Fundației Europene Drăgan

Marti, 24 noiembrie 2009, ora 17.15

Primăvara Pragăi și

"Revoluția de catifea" din 1968

Prof. Francesco Guida

Decanul Facultății de Științe Politice a
Universității de Studii "Roma Trei"

Mărti, 1 decembrie 2009, ora 16.00

**MARTORI ȘI PROTAGONIȘTI CREDIBILI
AI VIITORULUI EUROPEI (1)**

**Mărturia lui Giuseppe Vedovato:
provocările unei vieți lungi.
Etica publică și prezența culturală**

Moderator:
Guido Ravasi
Secretar General
al Fundației Europene Drăgan

Participă:
Prof. Maria Grazia Melchionni
Profesoară de Istoria și Politica Integrării Europene
și de Istoria Relațiilor Internaționale
Universitatea "Sapienza" din Roma

Prof. Fabio Bertini
Profesor de Istorie Contemporană
Universitatea "Cesare Alfieri" din Florența

Amb. Pietro Lonardo
Inspector la Ministerul Afacerilor Externe
Fost Reprezentant Permanent al Italiei la Consiliul Europei

Av. Vitaliano Esposito
Procuror general la Curtea de Casație

Prof. Giulio Cipollone
Profesor de Istoria Bisericii medievale
Universitatea Pontificală Gregoriană

Încheie:
Prof. Sen. Giuseppe Vedovato
Președinte emerit al Consiliului Europei

Mărti, 15 decembrie 2009, ora 17.15

CONFERINȚĂ EXTRAORDINARĂ
**România în politica externă italiană (1919 - 1965):
lumini și umbre ale unei prietenii istorice**

Min. Plen. Giorgio Bosco
Prof. Giuliano Caroli
Prof. Francesco Perfetti
Prof. Sen. Giuseppe Vedovato

Marți, 19 ianuarie 2010, ora 17.15

Tranziția în Polonia

Prof. Roberto Morozzo della Rocca
Profesor titular de Istoria Europei Orientale
Universitatea de Studii "Roma Trei"

Marți, 26 ianuarie 2010, ora 17.15

Țările baltice și sfârșitul sistemului sovietic

Prof. Gloria Pirzio Ammassari
Profesor titular de Sociologie Politică
Universitatea "Sapienza" din Roma

Marți, 2 februarie 2010, ora 17.15

**Căderea lui Ceaușescu și
cotitura în România**

Prof. Roberto Valle
Profesor de Istoria Europei Orientale
Universitatea "Sapienza" din Roma

Marți, 9 februarie 2010, ora 17.15

**Naționalismul
în țările din Europa centru-orientală**

Prof. Antonello Biagini
Profesor titular de Istoria Europei Orientale
Universitatea "Sapienza" din Roma

Marți, 23 februarie 2010, ora 17.15

**MARTORI ȘI PROTAGONIȘTI CREDIBILI
AI VIITORULUI EUROPEI (2)**

**Contribuția lui Victor Zaslavsky la adevărul istoric.
De la prăbușirea Uniunii Sovietice
la eșecul democratizării ruse**

Prof. Pietro Grilli di Cortona
Profesor de Știință Politică și Procese de democratizare
Universitatea de Studii "Roma Trei"

A doua sesiune

UNIUNEA EUROPEANĂ. DIFICILUL DRUM AL INTEGRĂRII

Marti, 2 martie 2010, ora 17.15

Reunificarea continentului european. Parcursuri, probleme, perspective

Prof. Pier Virgilio Dastoli
Fost director al Reprezentanței
Comisiei Europene în Italia

Marti, 9 martie 2010, ora 17.15

Uniunea Europeană în relațiile internaționale, astăzi

Amb. Silvio Fagiolo
Profesor de Politică Internațională
LUISS - Roma

Marti, 16 martie 2010, ora 17.15

Ce fel de popor pentru Uniunea Europeană?

Prof. Giuseppe Sacco
Fost Șef al Departamentului OCSE - Paris
Profesor titular de Relații
și Sisteme Economice Internaționale
LUISS - Roma

Marti, 23 martie 2010, ora 17.15

Importanța instituțiilor europene pentru o integrare reală

Min. Plen. Giorgio Bosco
Ministerul Afacerilor Externe

Marti, 30 martie 2010, ora 17.15

MARTORI ȘI PROTAGONIȘTI CREDIBILI AI VIITORULUI EUROPEI (3)

Europa lui Carlo Sforza

Prof. Maria Grazia Melchionni
Universitatea "Sapienza" din Roma

Marți, 13 aprilie 2010, ora 17.15

**MARTORI ȘI PROTAGONIȘTI CREDIBILI
AI VIITORULUI EUROPEI (4)**

**Un diplomat italian în procesul
de construire a Europei: Roberto Ducci**

Prof. Maria Grazia Melchionni
Universitatea "Sapienza" din Roma
Min. Plen. Giorgio Bosco
Ministerul Afacerilor Externe

Marți, 20 aprilie 2010, ora 17.15

**Dreptul și drepturile: *reductio ad unum*
sau pluralitate de nesuprimat?**

Reflecții asupra construirii Europei

Prof. Giulio Cipollone
Profesor titular de Istoria Bisericii Medievale
Universitatea Pontificală Gregoriană

Marți, 27 aprilie 2010, ora 17.15

**Europa este un actor credibil în contextul global?
Chestiuni deschise și perspective viitoare
pentru o politică externă europeană**

Prof. Stefano Silvestri
Președintele
Institutului pentru Afaceri Internaționale

Marți, 4 mai 2010, ora 17.15

MASĂ ROTUNDĂ CONCLUSIVĂ

De la Europa împărțită la Europa integrării

Prof. Antonello Biagini
Min. Plen. Giorgio Bosco
Prof. Maria Grazia Melchionni
Prof. Francesco Perfetti

Ceremonia de înmânare a atestatelor de participare

Atestatul de participare va fi acordat numai aceluia care are o frecvență de cel puțin 70 %
(14 conferințe).

ISTORIA EUROPEI

EUROPA DINCOLO DE EUROPA

Coordonator:
Prof. Claudio Saporetti
Fost profesor la Universitatea din Pisa

Miercuri, 25 noiembrie 2009, ora 17.00
Europa dincolo de Europa: introducere la curs
Prof. Claudio Saporetti
Fost profesor la Universitatea din Pisa

Miercuri, 16 decembrie 2009, ora 17.00
Xenofon și persanii
Prof. Donato Loscalzo
Universitatea din Perugia

Miercuri, 27 ianuarie 2010, ora 17.00
Tell Kifrin: o așezare romană în Mesopotamia
Giacomo Tabita
Arheolog

Miercuri, 24 februarie 2010, ora 17.00
Regatul Ierusalimului
Massimo Galli
Istoric

Miercuri, 24 martie 2010, ora 17.00
Dincolo de granițele imperiului
Prof. Nicola Cassone
Musei Civici di Reggio Emilia

Miercuri, 21 aprilie 2010, ora 17.00
Cuceririle lui Alexandru cel Mare
Prof. Daniela Pains
Profesoară de Litere - Reggio Emilia

Miercuri, 19 mai 2010, ora 17.00
**Mercenarii și atei fărâmițează Persia.
Xenofon în descoperirea fragilității orientale,
de la Socrate la Tucidide**
Angelo Maria Ardovino
Director la Ministerul pentru Bunurile și Activitățile Culturale

BUNURI CULTURALE

ARTĂ, ARHITECTURĂ ȘI MAȘINI DIN EVUL MEDIU PÂNĂ LA RENAȘTERE

Coordonator:
Prof. Sergio Varisco
Universitatea "Sapienza" din Roma

Miercuri, 11 noiembrie 2009, ora 17.00
**De la Evul Mediu la renașterea lumii antice:
arta și arhitectura la Florența de la Giotto la Brunelleschi**
Prof. Micaela Antonucci
Universitatea "Tor Vergata" din Roma

Miercuri, 9 decembrie 2009, ora 17.00
**Icoana - mozaic a Sfântului Sebastian:
tradiția romană de la antichitatea târzie până în Evul Mediu**
Prof. Gabriele Bartolozzi Casti
Comisia Pontificală de Arheologie Sacră

Miercuri, 13 ianuarie 2010, ora 17.00
Limbajul arhitectonic: origine și metamorfoză
Prof. Sabine Frommel
Universitatea din Paris

Miercuri, 10 februarie 2010, ora 17.00
**Presupuse elemente anticipatoare ale Renașterii
în câteva exemple de arhitectură medievală italiană**
Prof. Sara Benzi
Universitatea din Florența

Miercuri, 10 martie 2010, ora 17.00
Pier Luigi Nervi
Prof. Micaela Antonucci
Universitatea "Tor Vergata" din Roma

Miercuri, 7 aprilie 2010, ora 17.00
**Mediul artistic în Roma lui Caravaggio
la începutul secolului al XVII-lea**
Claudia Viggiani
Istoric al artei, expertă în turismul cultural

ECONOMIE ȘI SOCIETATE

ECONOMIA ȘI SOCIETATEA EUROPEANĂ DIN EVUL MEDIU PÂNĂ ÎN ZILELE NOASTRE*

Prof. Nicola La Marca
Fost profesor de Istorie Economică
și de Istoria Gândirii Economice
Universitatea "Sapienza" din Roma
și Universitatea Europeană din Roma

Joi, 12 noiembrie 2009, ora 17.00
Europa anului 1000

Joi, 26 noiembrie 2009, ora 17.00
Europa în Evul Mediu târziu

Joi, 10 decembrie 2009, ora 17.00
Europa în epoca modernă

Joi, 21 ianuarie 2010, ora 17.00
Secolul luminilor și Europa

Joi, 4 februarie 2010, ora 17.00
Europa în secolul al XIX-lea

Joi, 25 februarie 2010, ora 17.00
Europa la începutul secolului XX

Joi, 11 martie 2010, ora 17.00
**Europa după sfârșitul
celui de-al doilea conflict mondial**

Joi, 25 martie 2010, ora 17.00
**Europa în zilele noastre:
chestiuni actuale și perspective viitoare**

---

*Ciclul de întâlniri va ilustra, în mod original, câteva din principalele aspecte evolutive, de tip economic, social și cultural, ale "umanității europene", referitoare la un interval de timp de o mie de ani și prezentate de unul dintre cei mai competenți specialiști în domeniul istoriei economice europene.

GEO - ARHEOLOGIA

ASOCIAȚIA GEO-ARHEOLOGICĂ ITALIANĂ
Sediu c/o Fundația Europeană Drăgan - Roma
FUNDAȚIA EUROPEANĂ DRĂGAN

PRIMII LOCUIITORI AI EUROPEI. EVOLUȚIA MEDIULUI TERESTRU. O ISTORIE DE DOUĂ MILIOANE DE ANI*

Promovare și coordonare științifică:
Prof. Francesco Angelelli
Secretar General al Asociației

Vineri, 13 noiembrie 2009, ora 17.00
CONFERINȚĂ EXTRAORDINARĂ
Biologia vegetală pentru bunurile culturale
Prof. Giulia Caneva
Universitatea de Studii "Roma Trei"

Vineri, 21 decembrie 2009, ora 17.00
INAUGURAREA CICLULUI DE CONFERINȚE
CONFERINȚA I
Primii europeni și evoluția genului Homo
Prof. Giorgio Manzi
Universitatea "Sapienza" din Roma

Vineri, 15 ianuarie 2010, ora 17.00
Fosilele din Dmanisi, Georgia:
cea mai veche și incontestabilă mărturie
a migrației din continentul african
Prof. Lorenzo Rook
Universitatea din Florența

Vineri, 12 februarie 2010, ora 17.00
Printre cele mai vechi
mărturii umane din Europa:
situl din Pirro Nord - Apricena, Foggia
Prof. Raffaele Sardella
Universitatea "Sapienza" din Roma

Vineri, 26 februarie 2010, ora 17.00
**Faunele cu mamifere mari
și paleomediile Pleistocenului inferior din Italia**
Prof. Carmelo Petronio
Universitatea "Sapienza" din Roma

Vineri, 26 martie 2010, ora 17.00
**Homo din Buia: medii și căi de dispersare umană,
cu un milion de ani în urmă, în regiunea eritreană Dancalia**
Prof. Ernesto Abbate
Departamentul de Științe ale Pământului
Universitatea din Florența

Vineri, 16 aprilie 2010, ora 17.00
**Răspândirea animalelor carnivore în Europa
din Pliocen până în Pleistocenul mediu**
Prof. Raffaele Sardella
Universitatea "Sapienza" din Roma

Vineri, 7 mai 2010, ora 17.00
**Mărturiile preistorice
ale activității umane în Italia**
Prof. Marcello Piperno
Universitatea "Federico II" din Napoli

Vineri, 21 mai 2010, ora 17.00
**Argil, omul din Ceprano (Frosinone)
și preistoria sudului regiunii Lazio**
Prof. Italo Biddittu
Institutul Italian de Paleontologie Umană - Roma

Vineri, 4 iunie 2010, ora 17.00
**"Out of Africa": ce fel de scenariu
pentru primii oameni care au populat Europa occidentală?"**
Prof. Maria Rita Palombo
Universitatea "Sapienza" din Roma

---

*Sunt prevăzute, în același timp, vizite ghidate la siturile preistorice din: La Polledrara din Cecanibbio (Roma); Muzeul preistoric din Pofi (Frosinone); Muzeul din Isernia La Pineta (Isernia); Peștera Guattari din Promontoriul Circeo.
Datele și programele vor fi comunicate prin anunțuri speciale.

ISTORIA RELIGIILOR

ASPECTE ALE ANTICEI RELIGII ROMANE

Coordonator:
Prof. Enrico Montanari

Joi, 8 aprilie 2010, ora 17.00
**Metamorfoza denumirii *phersu*
și *persona* romană**
Prof. Enrico Montanari
Profesor titular de Istoria Religiilor
Universitatea "Sapienza" din Roma

Joi, 22 aprilie 2010, ora 17.00
***Mater Matuta:*
Interpretări istorico-religioase
și confirmări arheologice**
Claudia Santi
Departamentul de Studii istorico-religioase
Universitatea "Sapienza" din Roma

Joi, 6 mai 2010, ora 17.00
Sanctitatea fluviilor Romei
Claudia Santi

Joi, 20 mai 2010, ora 17.00
***Persona* și teatrul atelanic la Roma**
Prof. Enrico Montanari

STUDII JURIDICE

INSTITUTUL INTERNAȚIONAL DE STUDII JURIDICE

Președinte onorific:
Veronica Daniela Gușă de Drăgan
Președinte: Prof. Nunzio Cappuccio

DREPTUL INTERNAȚIONAL UMANITAR FAȚĂ CU NOILE IMPLICAȚII POLITICO-JURIDICE ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

Coordonatori:
Prof. P. Bargiacchi, A. Ricca

Luni, 16 noiembrie 2009, ora 17.15
Dreptul de azil conform praxisului american
Prof. Paolo Bargiacchi
Universitatea "Kore" din Enna

Luni, 14 decembrie 2009, ora 17.15
Legile umanității.
Cei 40 de ani ai Institutului internațional de Drept Umanitar
Massimo Barra
Vicepreședinte
Comitetul Permanent al Crucii Roșii Internaționale
Ugo Genesio
Fost Secretar General al
Institutului Internațional de Drept Umanitar
Prof. Claudio Zanghì
Universitatea "Sapienza" din Roma

Luni, 25 ianuarie 2010, ora 17.15
**Activitatea Consiliului Europei pentru dezvoltarea
dreptului internațional umanitar**
Prof. Gianni Palmieri
Șeful Departamentului pentru Afaceri Juridice - Consiliul Europei

Luni, 22 februarie 2010, ora 17.15
**Justiția penală internațională
și dreptul umanitar**
Prof. Paolo Bargiacchi
Universitatea "Kore" din Enna

Luni, 22 martie 2010, ora 17.15
**Profiluri juridice evolutive
ale dreptului internațional umanitar**
Prof. Claudio Zanghì
Profesor titular de Drept Internațional
Universitatea "Sapienza" din Roma

Luni, 26 aprilie 2010, ora 17.15
**Profiluri juridice evolutive
ale dreptului internațional umanitar**
Prof. Claudio Zanghì
Profesor titular de Drept Internațional
Universitatea "Sapienza" din Roma

Luni, 17 mai 2010, ora 17.15
**Exoduri în masă, respingeri și refugiați:
categoriile vechi și noi
ale dreptului internațional**
Prof. Av. Augusto Sinagra
Profesor titular de Dreptul Uniunii Europene
Universitatea "Sapienza" din Roma
Prof. Paolo Bargiacchi
Profesor asociat de Drept Internațional
Universitatea "Kore" din Enna

Probă finală și încheierea cursului

Participanții care doresc să beneficieze de eventuale credite formative vor susține o probă finală în urma căreia li se va elibera un atestat de frecvență.

Institutul, în colaborare cu Fundația Europeană Drăgan, îngrijește publicarea a *Rivista della Cooperazione Giuridica Internazionale*, condusă de Prof. A. Sinagra și distribuită prin abonament poștal.

PROTECTIA BUNURILOR CULTURALE

COOPERAREA PENTRU APĂRAREA PATRIMONIULUI CULTURAL

Coordonator:
Prof. Claudio Saporetti
Fost profesor la Universitatea din Pisa

Joi, 19 noiembrie 2009, ora 17.00

Regiunile și cooperarea pentru apărarea patrimoniului cultural

Prof. Federica Mucci
Profesor titular de Drept Internațional
Universitatea "Tor Vergata" din Roma
Clarissa Belardelli
Secția Valorificarea Teritoriului și
a Patrimoniului Cultural - Regiunea Lazio

Joi, 17 decembrie 2009, ora 17.00

Transferurile ilicite ale bunurilor culturale mobile

Prof. Umberto Leanza
Catedra "Jean Monnet"
A Doua Universitate de Studii din Napoli
Fost Șef al Contenciosului Diplomatic
Ministerul Afacerilor Externe

Joi, 14 ianuarie 2010, ora 17.00

Experiențe de vârf în domeniul conservării patrimoniului cultural

Prof. Louis Godart
Director
Biroul pentru Conservarea
Patrimoniului Artistic
Președinția Republicii

Joi, 11 februarie 2010, ora 17.00

Activitatea didactică educativă pentru protecția bunurilor culturale

Prof. Francesco Sisinni
Universitatea LUMSA - Roma
Fost Director General la
Ministerul pentru Bunurile și Activitățile Culturale

Joi, 18 martie 2010, ora 17.00

**Sectorul public și cel privat
în domeniul conservării
patrimoniului cultural**

Prof. Giorgio Dominese

Profesor de Economie

Universitatea *LUISS* din Roma

Joi, 15 aprilie 2010, ora 17.00

**Rolul organismelor internaționale
în domeniul apărării patrimoniului cultural**

Prof. Mounir Bouchenaki

Director General

ICCROM

Miercuri, 5 mai 2010, ora 17.00

**Libertatea de cult
și apărarea patrimoniului cultural**

Prof. Ida Caracciolo

Profesor titular de Drept Internațional

A Doua Universitate de Studii din Napoli